

Za naše radništvo.

Današnje radništvo nije više slobodan svijet, nego je moderno roblje. Njemu se samo pripovijeda, da imade pravo na život, na zdravu hranu, na dobar stan, na čast, na naobrazbu, na pravednost i na ljubav, na slobodu i na napredak. No to je samo teoretsko naklapanje. U životu, u praksi sve mu se to napada i oduzima. Ono je uistinu roblje, hrpa gladnih i pode-ranih beskućnika bez časti i bez moralnih dobara. Osobno dostojanstvo radnika zarobio je kapital. Kapital upotrebljava zaradi velikoga profita stroj. Stroj može da radi dan i noć bez prestanka. Radnik, ako hoće da živi, vezan je, da poslužuje stroj i da bude privjesak mašini. Uslijed podjele rada uvijek radi jedan te isti, jednoličan, često i prihvat dio posla, te davešno zahiruje u dosadi, bez veselja u radu. Iskorišćuju ga predugim radnim vremenom, noćnim radom, u nezdravim radionicama i uredima. Premalene plaće ne dostaju za dovoljnu zdravu hranu i za dobru odjeću. Stan ma je kakva mračna prostorija s amazanim podom, prozorna su okna oblijepljena papirom, soba je puna dima, jer se ondje kuha, zrak je težak, jer se u njoj čitav dan radi, cijela obitelj u njoj živi i spava, a nema drva, da se soba prozrač i ugrije. Cijela obitelj s puno djece spava na jednom krevetu ili na podu te su vrlo slabo pokriveni jednim te istim pokrivoj. U takvim prilikama nemoguće je morat, a još je više nemoguće zdravije. Ako još mati mora da čio dan radi u tvornici, a naveće da se premara spremajući večeru, hraneći djecu i perući rublje; ako i premlada djeca moraju da rade čio dan u tvornici, a nedorasla djeca da su čio dan sama kod kuće ili po ulici, jasno je, da su svi prozirni, slabokrvni i puni tuberkuloze. Ako takvi ljudi bježe od kuće u krčme i podaju se alkohola, ako djeca bježe na cestu, ako ženske idu u zlo društvo, nije nikakvo čudo. Ako su njihove duše pune ogorčenja, ako se zarana nauče mrziti druge, a u takvim prilikama nauče mnogo zla, ako mnogi postanu zločinci, ako su bez znanja, poštenja, bez religije, nijesu krivi oni, nego je krivo društvo, koje ih je razbastinilo.

Nije čudo, da takvo radništvo nema povjerenja u društvo, da mrzi društvo i državu, da se organizuje i da traži uništenje ovoga reda i diktaturu proletarijata.

No praznovjerje je, da će komunizam, da će naoružani proletarijat, međunarodna krvava revolucija, crvena radnička diktatura ukloniti socijalno zlo, ako i pobijedi buržoaziju svijeta. Ona može samo da podjarmi, zarobi ili uništi građansku klasu, ali ne može da revolucijom ukloni zauvijek tvornice i banke, u kojima se skuplja čio novac svijeta, jer tim bi uništila i sama sebe. Ona može kroz neko vrijeme da gvozdenom rukom šalje ljude na rad u polje, u staju, u tvornice, ali s tim im je oduzela slobodu i učinila ih ne-

sretnima i nezadovoljnima. Može da pokuša dokinuti privatno vlasništvo, ali ga ne će moći nikada posve uništiti, jer težnja za privatnim vlasništvom jedna je od osnovnih težnja ljudske naravi, koja će uvijek ostati u čovjeku. Diktatura proletarijata ne bi ropstva ukinula, nego bi ga samo protegnula na sve osim na ono nekoliko njih, koji vladaju. Žuč namjesto srca, mržnja namjesto ljubavi, potop krvi - sve to ne može da iskorišteni sebično samoljublje, taj praznovjerje svega socijalnog zla, iz koga izlaze sve opasne svijeta.

Treba promijeniti čovječje srce, ubiti sebičnost i otvoriti ga istini, pravdi i ljubavi. Mržnja može samo da uništava. Ona je negativna. Pravednost i ljubav pozitivne su sile u čovječjoj duši, koje grade. Treba dati svakomu, što mu pripada; treba bijednima učiniti i ono, na što nas ne obvezuje stroga pravednost, nego nas sili ljubav. No pravednosti i ljubavi nema bez religije. Zato danas i socijaliste priznaju, da socijalni problem u svojoj suštini i nije nego religiozni. Moramo se vratiti kršćanskom bratstvu, u svakom čovjeku gledati dijete Božje i svoga brata te svakoga ljubiti brat-skom ljubavlju. Jedna će kap ljubavi više sagraditi negoli more mržnje.

S toga stanovišta socijalne pravednosti i kršćanske ljubavi, graditelj na osnovnim zakonima ljudske naravi, Hrvatska Pučka Stranka ne očekuje rješene socijalnoga pitanja od prevrata, nego od ustrajnoga socijalnog rada i socijalnog zakonodavstva. U prvom redu hoće, da se zaštiti radnik protiv iskorišćivanja osamsatnim radnim vremenom, uz osigurana minimalnu plaću prema kraju, u kome živi, i prema padanju i dizanju cijena živih namirnica. Treba stvoriti stručne radničke saveze, urediti posredovanje posla, posebna radna sudišta, gdje će se rješavati tarifni sukobi. U njima treba da su jednako zastupani i gospodar i radnici. Treba dati radništvu jeftiniju vožnju, osobito u sezonskim putovanjima na rad. Reg govore radi plaće i radnoga vreme-

na neka vode stručne organizacije s izaslanicama gospodara te struke pod predsjedanjem nepristrana i poštena činovnika, postavljena od države. Neka radništvo udioništjuje kod čiste dobiti pothvata, neka država omogući, da radničke zadruge preuzmu industrijske i slične pothvate u svoje ruke. Neka se stvori radničko pravo, gdje će biti uređena zaštita, novi način osiguranja radnika za slučaj bolesti, nezaposlenosti, nesposobnosti za rad i starosti radnika, radnička pensija, uopće sva prava i dužnosti radništva i njegovo predstavništvo. Osobito se treba pobrinuti za gradnju zdravih radničkih stanova, urediti zdravstvene prilike u pothvatima, riješiti pitanje noćnoga rada, zaštiti žene i djecu od preteškoga i prekomjernoga posla. Treba dati radnika besplatno liječenje, lijekove, bolnicu i postupati ondje s njima kao sa svakim drugim, koji plaća. Osobito treba urediti radničku skrb za zastita djece, dok su roditelji na radu. Radništvo se mora osloboditi terora, nasilja i dati mu slobodu kulturnoga, socijalnoga i političkoga uvjerenja. Treba urediti obrtne sudove i radničke komore za zaštitu radnika, preduzeti šegrtske škole, osnivati stručne škole, osigurati besplatno i slobodno školovanje radničke djece sve do sveučilišta, dati im besplatne školske knjige i na svaki način omogućiti radnika slobodan, pristojan, zdrav život i razvatak kao i svakome drugom građaninu.

Te zadatke zahtijevaju ogroman socijalni rad. Kataloci su dužni, da već iz vjerskih poriva teže za poboljšanjem stanja radništva, jer to im nalaze kršćanska ljubav i moralna pogibelj ljudi, koji žive u takvoj pogibelji nemorala. I hrvatsko uvjerenje traži, da ljubimo te ljude. Oni sacinjavaju narod. Bez njih nema naroda. Propadnu li oni, propao je narod. Rodoljublje nije u lijepim riječima, nego treba da je u djelima djetivotvorne ljubavi naprama onima, koji je trebaju. Vjerska nam dakle i narodna dužnost nalaže ozbiljan, ustrajan i poštovan socijalni rad za radništvo.

Italija i Dalmacija.

Talijansko-albanski pakt i ratifikacija besarapske konvencije sa strane Italije su odnošaje između Italije i Jugoslavije tako rasičistili, da talijansko novinstvo više ne skriva ciljeva talijanske politike upogled Dalmacije. U tom pogledu je osobito zanimiv uvodnik trićanskoga „Piccola“ od 13. t. mj. pod naslovom „Sveza Trst-Zadar“. Uvod glasi:

„Ono malo riječi, s kojima je Nj. E. Balbo u našoj trgovačkoj komori najavio, da će se zračna sveza Trst-Zadar zadržati, odjeknulo je s toliko političke rječitosti, da će ih oduševljeno pozdraviti obalno stanovništvo, koje je već bilo ili je dijelom još podvrgnuto tuđinskom gospodstvu. Narodna vlada dobro pozna važnost odnošaja, koji moraju postojati i koji se moraju većim dije-

došao — nastavlja članak — prijateljski ugovor s Jugoslavijom te su talijanske organizacije, koje su već imale oružje u rukama, ostale skrajno razočarane.

No što se nije posrećilo talijanskoj diplomaciji, moglo se pokušati na drugi način“. Nato dokazuje članak, kako je Dalmacija bila gospodarski, politički i kulturno uvijek upućena na Trst. Jedino Trstu imala se povjeriti zadaća, da te sveze dalje podržava i njeguje; u tu svrhu trebalo je sve žrtvovati — pa i žrtva uzdržanja subvencioniranih prometnih sveza. Mjesto toga dala se prednost Veneciji, zanašajući se njezinim slavim tradicijama, pa Anconi, koja bi imala postati mostom do Dalmacije, i konačno lukama Paglie obzirom na Albaniju, koja im je blizu. Sve te sveze su se pokazale neplodnima i pasivnima.

Obalnu plovidbu između Dalmacije i Trsta vrši jugoslavenska zastava, koja uživa bogate subvencije Beograda i kojom se brojno služi sve obalno stanovništvo. Smak, Split i Dabrovnik istisnali su Trst. Između 100 putujućih dalmatinskih Talijana jedva ih se 10 vozi pod talijanskom zastavom, jednostavno zato, jer ih njihovi interesi zovu u Trst, a ne u Ankonu i Veneciju.

To je dokaz za zračnu svezu Trst-Zadar. „Za tu svezu govore ne samo gospodarske potrebe na Jadranu izoliranoga Zadra, već potreba svih Talijana u Dalmaciji, koji gledaju na Zadar, kao na staru prijestolnicu i kao na most, s kojega se brani položaj, koji se ne može i ne smije napustiti. Konstatiramo potrebu revizije jadranskoga problema bez obzira na gospodarsku korist. Trst mora ponovno da preuzme svoju funkciju kao politički ključ istočne jadranske obale, jer samo Trst može da vrati obalnom stanovništvu jedinstvo i jasan pravac.“

Ako je bilo još koga među nama, koji nije bio svijestan životne važnosti našega pomorstva, mora povodom ovoga članka konačno otvoriti oči.

Rat u Kini.

Kantonska vojska zauzela je važno željezničko križalište Pankpu, sjeverno od Nankinga, čiji pad je sad neizbježan. Sa padom Nankinga sjeverna vojska bit će odsječena od Šangaja, tako da se onda — po mnijenju službenih engleskih krugova — predviđa potpuna pobjeda kantonske vojske.

Admiral Jang sa čitavom kineskom mornaricom, koja se sastoji od 4 krstarice, 5 razarača i 3 torpiljarke, prešao je na stranu Kantona. Sve časnništvo i momčad su s njim. Njegovo se brodovlje nalazi usidreno ispred Šangaja.

Jakost ruske vojske.

U engleskoj Donjoj Kući izjavio je zastupnik vlade službeno, da prema izjavama ruskih vladinih funkcionera Rusija ima stajaću vojsku od 650.000 i pomoćnih četa u jakosti od 350.000 momaka. Ukupno dakle milijun aktivne vojske dok rezerve iznašaju 8 milijuna ljudi.

Preokret državne financijske politike zaslugom SLS.

Radić je bio 19 mjeseci u vladi. Za to vrijeme što je dobra učinio hrv. narodu? Ništa ili vrlo malo. Izglasao nam je budžet od 13 milijardi. Hrv. su većim dijelom raznim porezima taj budžet podmirili, a od toga novca nijesu vidjeli nikakve koristi. Kad je narod svojim poslanicima prigovarao, zašto se za njegove potrebe ne zauzimlju, oni su mirno odgovorili: „Radikali nas Hrvate mrze i ništa nam ne daju. Stoga je glavno, da mi radikale srušimo i da naša stranka bude najjača u zemlji, onda ćete vidjeti, što se sve radi.“ Narod je sve ovo vjerovao i ne vjerovao, ali je ipak trpio i šutio sam u sebi misleći: Možda će štogod i biti, jer zna Radić, što čini.

Da ni radikali nijesu onako crni, kao što su ih radićevci prikazivali, i da se i s njima nešto dobro može učiniti samo, ako se hoće, pokazala je najbolje Slov. Pučka Stranka, koja je u vladi evo jedva jedan mjesec dana.

Slov. Pučka stranka, koja ima samo 20 poslanika, stupila je u vladu — zadržavši svoj autonomistički program — jer je to bila preka potreba slovenačkoga naroda. Uzela je 3 na oko manja važna ministarstva, i to: poljoprivredu, građevine i socijalnu skrb, ali u kojima se najviše može pomoći baš onim slojevima pučanstva, koji su dosad bili najviše zanemareni, t. j. seljačkom, radničkom i drugim siromašnim staležima naroda. Ova su ministarstva uzli tri najbolja stručnjaka, koji su u ovo kratko vrijeme pokazali, da imaju spreme, snage i volje, da pomognu narodu. Budući da je budžet napravila već prije radikalno-radicevska vlada, oni nijesu mogli u njemu sve da promijene i po svom programu udese, ali su ipak uspjeli, da s pomoćću amandmana unesu u budžet nekoliko stavaka, kojima će se smanjiti porezno breme te seljaku i radniku dati prilika, da si jeftino može nabaviti sredstva, koja su mu nužna za rad i život te da tako i siromašniji slojevi naroda uzomognu gospodarski malo naprijed kročiti. Ove ćemo amandmane i mi ovdje iznijeti, da svatko vidi, što sve može učiniti jedna stranka, makar i mala, koja ima svoj stalni gospodarski i

socijalni program i koja ljubi svoj narod:

1. Vlada je odobrila za radove za obranu od poplave rijeka Save, Drave i Dunava 26 milijuna dinara.

2. Tko je što ostao dužan na porezu, moći će taj zaostali porez umjesto gotovim novcem platiti bonovima od onih 20%, što ih je država oduzimala kod promjene novca. No svatko će se moći kod toga poslužiti samo onim bonovima, koji glase na njegovo ime, a ne tuđim bonovima.

3. Kazne zatvora, izrečene na osnovu zakona o monopolu duhana, u koliko dosad nijesu izvršene, ne će se izvršivati, a oni kažnjenci, koji se sada nalaze u zatvorima, odmah će se pustiti na slobodu.

4. Ukida se 7% duhanski prirez na sadiocce duhana u Bosni i Hercegovini.

5. Predviđa se reorganizacija čitavoga monopolskog režima, naročito duhanskoga, u vezi sa privrednom politikom, tako da se sadiocima duhana dade višak duhana na slobodnu upotrebu za izvoz.

6. Dosad je bio oslobođen od poreza dohodak do 3.600 Din godišnje, a odsad će biti oslobođen od poreza dohodak do 6.000 Din. Ovo je vrlo važan i za narod koristan zaključak, jer dobar dio našega težačkog svijeta nema godišnjih dohodaka više od 6.000 Din.

7. Vlada je ovlaštena, da može na oblasti prenijeti poslove n. pr. cestarine, zemljarine, kućarine iz kompetencije državne i ustupiti pojedine izvore prihoda za te poslove, pa će se tako moći naš novac trošiti za naše potrebe.

8. Kada tko prodaje kuću ili zemlju, morao je dosad platiti kod prodaje državi taksu od 2% na svotu, za koju je kuću ili zemlju prodao. Sad se taj postotak snižuje od 2 na 1. Kod pokretnoga imetka je ta taksa dosad iznosila 6%, a sad se snižuje na 4%.

9. Opraštaju se od poreza svi darovi prosvjetnim društvima.

10. Ovlašćuje se vlada, da može provesti sve krunske penzije na dinarske prinadležnosti. Tako je riješeno bijedno stanje penzioniraca, koji su dosad bili zapostavljeni i

strašno stradali primajući penzije u krunama, koje imaju vrijednost samo 1/4 Din.

11. Dokinuta je carina na modru galicu, umjetni gnjoj i alat, što je potrebit težaku za obrađivanje zemlje, te na taj način uštedeno je težakama nekoliko milijuna dinara.

12. Dalmatinskim vinogradarima i onima u Hrv. Primorju dozvoljava se, da smiju 15 dana prodavati svoj proizvod, a da ne plate nikakve takse. Sve globe i kazne, još neisplaćene, opraštaju im se.

13. Koncerti, zabave, naučna predavanja i bioskopske predstave, što ih priređuju škole i školska djeca, orlovska, sokolska i druga gimnastička društva, Crveni Križ i invalidska društva, oslobađaju se svih taksa.

14. Proširuje se oslobađanje od poreza za nove zgrade na čitavu državu, i to u gradovima, sa više od 50.000 stanovnika na 20 godina, sa više od 20.000 na 15 godina, a sa manje od 20.000 stanovnika na 10 godina. To vrijedi i za unatrag do vremena, kad su ukinute uredbe o promicanju građne stanova.

15. Zemlja, ustupljena slijepim invalidama, oslobađa se plaćanja poreza.

16. Sva dugovanja za razdijelenu hranu u pasivnim krajevima Hercegovine, Dalmacije i Crne Gore ne će se naplaćivati, t. j. oprašta im se dug za primljeni kukuruz i druge životne namirnice tokom nerodnih godina.

17. Rodbine invalida dobivat će mirovine po propisu novih zakona o državnom osoblju.

18. Pučaninu ministru Sernecu odobren je unutarnji zajam od 500 milijuna dinara za gradnju cesta. Ujedno je on pripravio novi cestaraki zakon, kojim će biti ukinut prisilni kuluk.

19. Tarifa za osobni željeznički promet znatno se snižuje.

20. Na dohodarinski porez zadnje tri godine bio je udaren još prirez od 30%. Taj se prirez sada ukida.

21. Ulošci na štednju bili su dosad opterećeni porezom do 10 i više po sto. Sad se taj porez ukida.

22. Određen je 1 milijun Din za poljoprivredne izložbe.

23. Oslobađa se trošarine onaj benzin, koji se upotrebljava za pogon poljoprivrednih, industrijskih i

drugih strojeva. Uopće trošarina na benzin snižuje se na 400 Din za 100 kg.

24. Radnici i prosjaci dobivaju znatne polakšice.

25. Ministar socijalne politike ovlašćuje se, da ustanovi fond za davanje jeftinih zajmova za izgradnju radničkih stanova.

27. Samoupravni porezi maksimaliraju se ovako: Općinski ne smije iznositi više od 200%, oblasni ne više od 25%, i to za ove kategorije: za porez na prinadležnosti pri na kućni najam na dobitke društava, obvezanih na javno polaganje računa, privatnih i samoupravnih službenika, na prodaju monopolskih artikla, za gostione i mesare od prodaje mesa i pića te na porez zakupaca zemljišta i nepoličara.

28. Kod ukidanja gimnazija i učiteljskih škola može ministar prosvjete mjesto njih podizati stručne ili građanske škole.

28. U roku od 3 mjeseca imaju se provesti općinski izbori u Vojvodini, a u roku od jedne godine organizovati općine u Bosni i Hercegovini.

29. Subvencija parobrodarskim društvima povećaje se na 40 milijuna dinara

30. Iseljenički komesarijati mogu se uspostaviti, i to na račun iseljeničkoga fonda.

31. Sva će dosadnja postojeća parobrodarska društva i brodogradilišta, računajući od dana, kad stupi na snagu ovaj zakon, pa za 12 godina, i istovrsna poduzeća, koja se budu ubuduće osnivala, biti od dana, kada budu propisno registrovana, pa 12 godina dalje, oslobođena od plaćanja svih poreza i prireza, taksa,

Trafinčice.

12. Netragom.

Niti, što reku, pozdravljajući ni ozdravljajući — primak' sek meni i ispod moje kule.

— Imao bih, oče, nešto s vama probesjediti — on će.

— Pa tko brani! Nje ni u tome zakovani biser! — ja ću. — Već otkuda si ti, neznanca deljo, da znam, a kime mi je, ako do čega dođe, koplje lomiti? — nekuda ću ja u dvonajci, omjerajući ga sa svakoga kraja.

— A zaviri mi, bolan, u opanak, pa ćeš se smjesta uvjeriti, da nijesam „školarin“, već da me odnjehala gladna, na i ponosna Zagora! — s nekim će on patosom taman patnjā i glada.

— Pa što bi bilo, u čemu li bi se sastojala ta tvoja besjeda?

— Pozdravlja te moj stric, oče poštovani!

— Hvala na pozdravu, a i odzdravio bih, kad bih znao, koga ću

i po kome ću. Da tko bi ti, tko li taj tvoj stric?

— Ja sam Nikola, a i moj je stric Nikola — i prišlac lukavo očima zažmiri.

— I Sveti je Nikola — Nikola, nu iz njegova života znamo, koji je on Nikola i po čemu je Sveti Nikola. Već govori i odaplići bistro, ponosna Zagora, a ne tu riječ po riječ između prsta merati, da nesta i rijeke i potoka....

— Rači li ti se, pope, zapašiti? Ičelik je i taman za take poštovane glave.

— Pri tome se dodi zapašnjake, te izvuče limenu izlizanu kutiju.

— Hvala, Nikola!

— A onda ponudite vi mene, pa ću, uz zahvalnost, i amotak saviti, te znati, na čemu da zahvalim.

— Ne duhanim, pa ne mogu ni ponuditi! — mrzovoljno ću nekuda ja.

Pričela meni dodijavati misterioznost ovoga neznanovića. Reku, da je i panj zaodjeven lijep i ušesan, a ova je didarina i grdesan i nesakre-

san. Lekti su mu izviriti, pazube na preparaje vjetre, a na glavi kapetina s okom pljesni. Sve taman udešeno i skrojeno, da moju izvedljivost još jače nategne.

Nětom se on dosjeti, da je svoju igru doigrao i sretno je kraju privleo, laganšo opankom zakrenu, a na polasku će:

— Pa dobro, očel Do osam dana eto me opet k vama, nu po važnijem i duhovnome poslu — i levno se nakloniv, iščeznu.

Po podne osluškujem buljuk sejljana muškića, da se pod mojim penđerom razgovaraju o duhanu, o kriomčarenju, te koliko ga je tko sega jutra kupio i pribavio. Jedni ga begenaju, drugi čak ni toliko; da je žestok. Nu i jedni i drugi u jednoj su složni, da nije skup, već dan ispod cijene.

— Da u koga ste ga nabavili? — ja ću im, da ozo suprotna natezanja i tvrdnje pomrsim.

— Don Marko, u onoga, što se ju-

tros a vama nadugo razgovarao — ispred svih će „Corela“ i strastveni pušandija.

— Da šta ga prozivljete Mijatome, kad je on Nikola? — uščudeno ću ja. — Bar mi ga putem susreli, zametne trag, da ide duhovniku za posle duše, a njegova svakojaka duša stenje u onome tovaru duhana, što ga gončin za njim i na dalečine goni.

Nit je on Nikola ni Mijat, već kontrabandijer, kriomčar, a na prvoo stopi vražji pajdaš! — iznovice se i oblo oglašio „Corela“. — A ono je k vama pristupio, da financijerima, ako bi ga putem susreli, zametne trag, da ide duhovniku za posle duše, a njegova svakojaka duša stenje u onome tovaru duhana, što ga gončin za njim i na dalečine goni.

Nije to osam, već danas petnaest dana navršilo, a Nikole nema k meni po duhovnome poslu.

Da mu se uzazbilj stenjuć nije duša zadušila u vreći duhana, a time i „Corelina“ tvrdnja ostala sigurna i nepoljuljana?....

Don Marko Vežić

samoupravnih, komunalnih i komorskih prireza za svoje pomorsko brodersko poslovanje. Navedeni porezi i takse, u koliko nijesu plaćeni do stupanja na snagu ovoga novog zakona, ne će se naknadno uplaćivati.

Vlada je na taj način učinila ovim amandmanima više koristi i dobra narodu negoli su sve dosadanje vlade, koje su se samo tim odlikovale, da su sve to više navijale porezni vijak, a nijesu davale nikakvih polakšica. Siromašnim slojevima naroda, naročito seljacima, uštedice se ovaj put nekoliko stotina milijuna dinara, a to je u prvom redu zaslužno Slo. Pučke Stranke, koja je jedina pravo shvatila narodne potrebe.

Silom prilika Slov. Pučka Stranka nije istina potpuno uspjela, da ostvari sav svoj reformni program. Amandmani, kako ih je ona zahtijevala, u stvari su mnogo radikalniji i opsežniji negoli su oni od vlade primljeni. Ipak su slovenski pučani učinili sve, što se dalo učiniti. Oni nijesu ni na koga zaboravili. Imali su pred očima čitavu državu, i ako im je na srcu bila prva Slovenija. Nas to osobito raduje. U tome vidimo osvit boljih dana.

Talijanske vojne pripcave.

Otkrića engleskoga lista „Referée“ svratila su pozornost evropske javnosti na velike talijanske vojne priprave. Talijanska vlada traži svuda za zajmove za povećanje vojničkih izdataka. Traži vjerovnike čak i u Njemačkoj.

Italija se sprema na rat na francuskoj i jugoslavenskoj granici, ali što je vrlo čudno, ona to isto radi i na švajcarskoj granici.

Tvornice oružja i municije rade punom parom. Mnoge tvornice, koje rade za vojsku, dostiže su nivou produkcije kao za vrijeme rata, a neke su ga čak i prestigle. Pred nekoliko dana jedna je vojnička komisija posjetila tvornice Alfa Romeo u cilju, da ih prilagodi za ratnu produkciju. Sve su tvornice plinova uvelike povećale svoju produkciju, osobito tvornica Pomilio u Napulju. Ciljene tvornice su najednom silno porasle u Italiji radi velike potrošnje za fabrikaciju plinova.

Na sjevero-zapadnoj i sjevero-istočnoj granici grade se hangari za avione. U Fassanu, u provinciji Cuneo, blizu francuske granice, vojničke su vlasti instalirale tri velika hangara.

Na čitavom aponijskom poluostrvu vrše se vrlo intenzivne vojne priprave. Pošto ni parlament, ni novinstvo nijesu slobodni, da izraze svoje mišljenje, u Italiji vlada velika zabrinutost radi ovih vladinih vojnih priprava.

Optužnica Demokratske Zajednice proti Maksimoviću.

17. t. mj. Demokratska Zajednica podnijela je optužbu protiv ministra Bože Maksimovića, koju je potpisao 51 poslanik, i to 33 demokrata, 14 muslimana i 4 zemljoradnika. Pribičevcima optužbu nijesu uopće nudili na potpis, jer je dobro poznato njihovo stanovište, a ni radićevcima radi njihovih najnovijih ponuda za ulazak u vladu. U optužbi, koja je jako oštra, otkriva se Maksimoviću u prvom redu zbog zloporaba kod skupštinskih i poslijednjih oblasnih izbora, te strahovitog terora njegovih organa, te traži, da se zbog svega toga izruči sudu.

Radić se opet nudi radikalima.

Radikalni poslanik i Radićev prijatelj Mita Dimitrijević bio je tu skoro u Zagrebu i razgovarao s Radićem. Kako izgleda, pregovori su se razbili, i ako Radić nije stavljao nikakvih uvjeta za ponovni ulazak u vladu. Radić se nudi radikalima i ništa ne traži od njih, samo da ponovno uskoči u vladu. No radikali nijesu nikako voljni ponovno raditi s radićevcima.

GOSPOD. PREGLED.

Sajam krzna u Ljubljani ponovno će se održati 21. t. mj. na velesajmu u Ljubljani. Zadnji ovakav ovogodišnji sajam mjeseca januara vrlo je povoljno ispao te su oni vlasnici koža divljači, koji su svoju robu povjerili u prodaju Lovackoj zadruzi ili velesajmu, ovu prodali popreko za 100 Din po koži više nego kod kuće raznim prekupcima. Tko ima još koža divljači, neka ih odmah šalje u Ljubljani na velesajam. Za kupce je sigurno, da će ih mnogo doći.

Razni vijesti.

Slike pk. biskupa Mahnića. Začetnik, ideolog i filozof hrvatskog i slovenskog Katoličkog pokreta još uvijek nema svoga groba. Zemni su mu ostaci privremeno sahranjeni u tuđoj grobnici na zagrebačkom Mirogoju. — Lijepu zamisao sadanjega krčkog biskupa dra Srebrnića, da se prah biskupa Mahnića prenese u krasnu crkvu u romantičnoj ksaverskoj dolini, žele ostvariti Mahnićevi učenici. Čuvari grobnice bili bi tada oci Glagoljaši, koji su se sklonili u Zagreb, prognani iz sirote istre. — U tu svrhu izdane su vanredno uspjele slike biskupa Mahnića, da čista dobit bude prilog za gradnju grobnice. Slike su izradene u bojama u velikom obliku (28 x 35 cm), a prema foto-akvarelu, što ga je izradio renomirani atelje Tonka. Izvedba je otmjena, pa će slike biti pravi ukras svakoga doma i društva. Naklada je 2000 komada, pa se pouzdano nadamo, da će biti brzo raspačana. Cijena sliči je 25 dinara (s poštom 30 dinara), a naručuje se u Zadrudnoj Svezi (dr M. Petrović), Zagreb, Trg L 19.

Izleti po Jadranskom moru. Da se širokim slojevima naše domovine omogućiti na jeftin i udoban način upoznavanje sa ljepotama našega Jadrana, priređuje Jadranska plovidba na Sušaku počam od 4. aprila nekoliko lijepih putovanja, i to: od 4. IV. — 12. IV.; od 26. IV. — 6. V.; od 9. V. — 19. V.; od 24. V. — 31. V.; od 5. VI. — 13. VI. Tiču se mjesta Sušak, Rab, Šibenik (Krka), Split, Hvar, Biševo (plava Špilja), Dubrovnik, Krf-Venezia, Trst itd. Ticanje pojedinih mjesta skopčano je sa izletima i razgledanjem znamenitosti, starina i sl. — Cijene se kreću između Din 5.150 i 2.220 prema položaju kabine. — Opširne prospekte i informacije izdaje „Društvo za promet stranaca“, Zagreb, Jelačićev trg br. 6. telef. 42.

IZ GRADA I OKOLICE.

Lučko-stovarišni konsorcij Šibenik-Zablaće namjerava izgraditi normalno-tračnu industrijsku prugu u priključku na km. 19.890 pruge Perković-Slivno-Šibenik, a u blizini industrijskoga kolosjeka Šumskog industrijskoga preduzeća Dobrljin-Drvlar a. d. s druge strane kolnoga puta Šibenik-Mandalina iza radio stanice ratne mornarice. Pruga bi imala voditi okomito na morskou obalu između Zablaća i rta Garlina preko terena ratne mornarice, te općinskih i privatnih imanja, s kojima je već sklopljena nagodba. Konsorcij je već zamolio za dozvolu izgradnje.

Slava. Šibenski bataljon 11. pješadijskoga puka „Kara Đorđ“ ima danas svoju slavu u spomen prvog ustanika Srba protiv Turaka pod „Voždom Kara-Đorđem“ 1804. god. Jutros u 10 i po bilo je u logoru kod sv. Križa bogoslužje i sjećanje kolača. Svečanosti su prisustvovali predstavnici vlasti i društava.

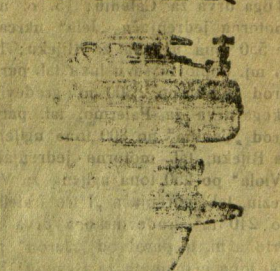
Svečani otvor Gradskoga Muzeja i Anagrafskog-analitičkog ureda priređuje šibenska općina 3. aprila.

S porote. Prva porotna rasprava vodila se protiv Krste Dražića iz Suškošana radi umorstva nad vlastitim ocem. U svadi on ispali na oca hitac iz puške i na mjestu ga ubije. Zatim izvadi revolver i u lješinu ispali još jedan hitac. Rasprava o ovom groznom umorstvu odgođena je, da se ispita duševno stanje optuženika. — Druga je rasprava vodena protiv Grga Bukovića iz Visočana. Dok su četiri brata Kevrića radila u polju, došljao se optuženik i sakrimice nenadano iz zasjede opalio na njih iz vojničke puške četiri hica u namjeri, da ih sva četiri poubije. Dva brata je zaista ubio, trećega teško ranio, dok je četvrtoga promašio. Ovaj grozni zločin dogodio se još 26. juna 1920. za talijanske okupacije, a optuženik je bio pobjegao i nakon toliko vremena uhvaćen. Za ovu raspravu je vladao silan interes, pa je dvorana bila prepuna publike. Optuženik je osuđen na 18 godina teške tamnice. Branio ga je dr M. Kožal, a oštećenu stranku dr J. Jurin — 17. o. mj. započela je treća porotna rasprava protiv Čose Dušana iz Zapužana za zločin umorstva nad svojom ljubavnicom Stevanicom Čoso. On ju je u noći između 2 i 3. augusta 1926. udario glavom kamenom u glavu te ju tako ranjena bacio u bunar i zatrpao kamenjem. Optuženika je branio dr M. J. Dominis. 18. t. mj. završena je rasprava te pravorijekom porotnika Čoso Dušan osuđen na 8 godina teške tamnice. — Zatim je nakon ove započela rasprava protiv Čutal Ivana iz Vrha (na otoku Krku), koji je bio članom opasne bande koja je izvršila razne prevare u Trstu, Rijeci i Sušaku. Pod vidom, da će našim ljudima iz Primorja i sjeverne Dalmacije, koji su putovali u Ameriku, tobože isposlovati putne isprave, utjeravala je od svakoga pojednoga od njih po 400 dolara. Suviše on odgovara za provalu iz zatvora, bijeg u Italiju, krađu jedne žade i još koješta.

Akcija općine za poljepšanje grada. Općina namjerava, da što bolje estetski dotjera sve gradske predjele. Suviše je svim kućevlasnicima uputila apel, da je i oni u ovoj namjeri pomognu i svoje kuće s izvansjanske strane što ljepše urede.

Glavna godišnja skupština Nabavljacke Zadruge državnih službenika održana je 13. o. mj. u prostoriji na Presvjetno-zabavnoga skupa. Skupštinu je otvorio predsjednik dr A. Buzolić. Prema izvještaju čista dobit kroz prošlu godinu iznosila je Din 40.800, te će se dijeliti dividenda od 330%. Skupština je sve izvještaje odobrila i primila promjenu pravilnika o jamstvu zadruge. — Zatim je predsjednik Pokrajinskog saveza državnih službenika za Dalmaciju g. prof. M. Katurić govorio o radu nabavljackih zadruga i o činovničkom pitanju u

POLAR

specijalne ribarske svijetiljke

od 300 — 3000 svijetla jakosti jednostavno rukovanje, neznačajna potrošnja petroleja.

Vlastita radiona za popravak.

Najjeftinije nabavno vrelo!

„PETROPLIN“, ZAGREB,

DRASKOVIĆEVA 58.

Najveće skladište u S.H.S. 35 modela svijetiljaka.

opće s osobitim obzirom na predstojeće sniženje plata i pensija. Kako je dosadašnji rad činovničkih organizacija nedovoljan, ističe, da se jedino svestranom i jakom organizacijom može poboljšati i obezbijediti teški položaj činovništva. Izabran je zatim promicateljni odbor za sresku činovničku organizaciju i sastavljen je od gg: savjetnika Š. Vallesa, prof. M. Andrijaševića, sudskoga kanceliste Popovića, učitelja A. Kaštelana i poštanskog čin. Eraka.

Općinska salubritetna komisija pregledala je prošlih dana sve krčme i gostione po gradu, te mesarnice i prodavaone suhomesnate robe. Nekoji vlasnici krčama su opomenuti, a zaplijenjeno je u jednom dućanu i nešto suhomesnate robe.

Stranci. Iz Rijeke je doputovala u našu luku engleska jachta „Rosa Bella“, s brodom putuje 9 odličnih Engleza. Stranci su pregledali grad i otputovali sutradan za Split.

Veliki župan dr I. Perović u pratnji prosvjetnog inspektora g. N. Stipčevića stigao je 17. o. mj. u naš grad i službeno posjetio poštvarstvo i Učiteljsku školu. Popodne je prolijeđio za Knin.

Promocija. Naš sugrađanin prof. Josip Čelar promoviran je na praškom sveučilištu na čast doktora filozofije. Čestitamo!

Glavna skupština Gradskoga Kazališta održana je prošle nedjelje. Nakon izvještaja društvenih funkcionera izabrana je nova uprava: dr H. Meichsner, g. V. Beroš i D. Novak, a kao zamjenici gg. O. Knežević i P. Terzanović.

Svijetlost u vagonima. Putnici su sa zadovoljstvom zadnjih dana opazili, da su i naši vagoni već jedamput osvijetljeni plinskim svijetiljkama.

Naši pokojnici. Od 11-18. t. mj. umrli su u bolnici: Manojlović Veljko Zorkin iz Šibenika (1 mj.); Medic Uroš nez. (1 mj. i 7 d.); Mikas Jerka žena Ljubina iz Filipjakova (40 g.); Perić Marko pk. Laze iz Žepara (18 g.); Mihovilević Marija ud. pk. Mihe iz Trsta (27 g.); i Radović Marta nez. iz Kaprija (4 g.). — P. u m. l.

Promet u luci. 12. o. mj. doplovio je tal. parobrod „Orsolina“, da ukrcu 1460 m³ građevinskoga drvca za Napulj; 13. o. mj. došao je iz Vranjica parobrod „Sud“ i ukrcu

za Los Palmas 600 m³ građevinskoga drva; 14. o. mj. jedrenjača „Bice“ došla je, da ukrca 700 m³ građevinskoga drva za Catanju; 15. o. mj. motorna jedrenjača „Jela“ ukrcala je 550 tona ugljena za Rijeku; 16. o. mj. doplovili su u luku tal. parobrod „Alfio“ po 2*300 m³ građevinskoga drva za Palermo, tal. parobrod „Candia“ po 800 tona ugljena za Rijeku, tal. motorna jedrenjača „Viola“ po 250 tona ugljena za Veneciju, tal. jedrenjača „I tre fratelli“ po 240 m³ građevinskoga drva za Ortona m, te parobrod „Jason“ po 360 tona cianamida za Ravenu; 18. o. mj. engl. parobrod „Thurso“ doveo je iz Newcastle-a 1.000 tona engleskog ugljena, a parobrod „Dalmacija“ ukrcao 300 tona ugljena za Sušak, 19. o. mj. hol. parobrod „Junno“ krca 160 tona karbida za Amsterdam.

Darovi „Uboškom Domu“. Da počaste uspomenu *Vice Subotić*: Nabavilačka druga drž. službenika Din 100; Stipe Šare i Braća Lušić po Din 50; Obitelj Mihovila Matačića i Petar Torre po Din 30; Ivan Bergnocchi, Marko Ježina, Šime Barbača, Mate Guloznić i obitelj te dr Julije Gazzari po Din 20; Slavomir Sinčić Din 15; Vladimir Kulić, Stipe Scotti, Antonietta Scotton, Airo Grimani i Ivan Vučić pk. Andrije po Din 10; Ana Bergoch Din 5. Da počaste uspomenu *Ivana Milič-Srkalj*: Oršula ud. Kuzmanić i Juraj Milat po Din 50; Krsto Frleta Din 20; Obitelj Stjepana Bodula Din 10. Da počasti uspomenu *Girolame ad. Vucosovich*: Obitelj Vlade Kulića Din 20. Da počaste uspomenu *Ante Matulija*: Marica ud. Njeguš Din 30; Luigi Giacomello Din 20; Vladimir Kulić i Stjepan Marković po Din 10. Da počasti uspomenu *Zdenke Damjanović*: Dr Julije Gazzari Din 20. Da počasti uspomenu *Šimuna Svirčev*: Jerolim

Defilipis Din 20. Da počaste uspomenu *Josipa Tafre*: Obitelj Vučković i dr Vjekoslav Rismondo po Din 30; Obitelj Vlade Kulića i dr Ante Buzolić po Din 20; Ivan Bergnocchi i dr Kažimir Pasić po Din 10. Da počaste uspomenu *Katice Letica*: Marko Ilijadica-Rapo Din 30; Obitelj Vlade Kulića Din 20. Na spomen svojih mrtvih: Dunko Aras pk. Šime Din 10. — Svima darovateljima Uprava najharnije zahvaluje.

NAŠI DOPISLI.

PAG, 17. ožujka 1927.

O tragičnoj smrti trojice zadnji put sam Vam javio, kako se spasio jedini lin. pregl. Gabela i kako po gradu kolaju razne sumnje i komentari o toj tragediji i užasnoj nesreći. No zlobni dopis splitske „Jadranske Pošte“, kojim se klevete poštuju ženu, koja kao da bi bila imala odnosa s jednim od poginulih, ovdješnje pučanstvo je primilo s najvećim gnušanjem, kako se može što takva da piše. Budući se našlo krivo jedno na otoku Olibu, dok se ne svrše svi izvidi, sud je dao uapsiti lin. pregl. Gabelu i otpremiti u Šibenik. (On je međutim već pušten na slobodu, pošto se sud uvjerio o njegovoj nevinosti. — Op. ur.)

Društvo za poljepšava-nje grada stavilo se ozbiljno na posao te pohvalno započelo sa pošumljivanjem oko mjesta. Školska djeca zajedno sa svojim učiteljima hvaljevrijedno pomažu u tome dosad zanemarenom radu.

Korizma je započela. Naši su propovjednici preč. kan. don Ivo Ivanović i upr. lupe vič. don Jure Raičić.

Strážar s Jadrana

ORLOVSKI VJESNIK.

„Hrvatsko Orlovstvo“. Da bi se svi prijatelji orlovske organizacije kao i Orlovi mogli uputiti u ideju shvaćanje kao i historijski razvoj i sadašnje stanje orlovske organizacije, izdao je Hrvatski Orlovski Sa-

vez oveću priručnu knjigu „Hrvatsko Orlovstvo“. Knjiga je našla na vrlo dobar prijem u svim katoličkim krugovima, peče i kod Orlova u drugim zemljama. Preporučamo svim Orlovima i prijateljima kat. Akcije, da tu knjigu što prije nabave. Naručuje se kod Društvene Nabave Zadruga, Zagreb, Pejačevićev trg 15.

Dan katoličke omladine. Za ovogodišnji Dan kat. omladine, da se radi ove proslave obrate na Savez, koji će im dati potrebne upute, tako, da bi se ova proslava obavila i u onim mjestima, gdje nema još orlovske organizacije.

Novi tečajevi. Senjsko orlovsko okružje drži svoj tečaj na Trsatu 18., 19. i 20. ožujka. Prijave za ovaj tečaj valja slati na Josipa Kremžara, kapelana, Senj. — Ovih dana održan je vanredno uspješni osam-dnevni savezni tehnički orlovski tečaj za Međumurje u Središću. Tečaj su vodili savezni izaslanici, a prisustvovao je veliki broj izaslanika iz Međumurja. — Ovogodišnji su tečajevi, koje je priredivao Savez i okružja, u svakom pogledu uspješni. Usprkos teške novčane krize, kada seljaštvo nema skoro nikakvih sredstava, uz najveće žrtve dolazila je orlovska omladina na tečajevi i uspjeh je zajamčen.

Naručivanje „Orlovske Straže“. Dosad izišli brojevi „Orlovske Straže“ našli su na opće zadovoljstvo. Ne samo organizovani Orlovi, nego i svi naši katolički radnici nslaze u „Straži“ dobrih pobuda i savremenih pogleda na cijelu kat. organizaciju i javni život. Stoga je razumljivo, da je list našao na toliki odaziv. Da bi se mogla ustanoviti konačna naklada, molimo sve prijatelje, da se na list odmah pretplate. U koliko će dostajati dosadašnjih brojeva, bit će im ti poslani. Narudžbe treba poslati na Upravu „Orlovske Straže“, Zagreb, Pejačevićev trg 15. Cijena je Din 24 na godinu.

„ITO“ pasta za zube - najbolja

Vlasnik, izdavatelj i odgovorni urednik: Ante Erga. — Tisak Pučke Tiskare u Šibeniku — (Predstavnici: Jerolim i Vjekoslav Matačić).

Jesam li platio pretplatu?

Udruženja Trgovaca Industrijalaca i Obrtnika za Sjevernu Dalmaciju u Šibeniku.

Br. 41/27.

OBJAVA!

Pozivlju se p. n. gg. članovi Udruženja, da pristupe na redovitu glavnu skupštinu, koja će se održati dne 20. ožujka t. g. u 4^{1/2} sata po podne u prostorijama „Filharmoničkog društva“ sa slijedećim dnevnim redom:

- 1). Pozdrav predsjednika.
- 2). Izvještaj tajnika.
- 3). Izvještaj blagajnika.
- 4). Podjela apsolutorija staroj upravi.

- 5). Otpust stare uprave.
 - 6). Biranje nove uprave.
 - 7). Slučajnosti.
- U Šibeniku, 26. II. 1927.

Predsjednik Tajnik
VLADIMIR KULIC IVAN ŽAJA.

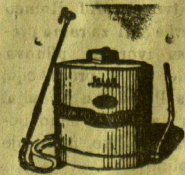
POKUŠTVO

ZA GOTOVO I NA OTPLATU
KOD TRGOVINE POKUŠTVA
I TAPETARIJE
RIKARD DELFIN - ŠIBENIK
VELIKI IZBOR OKVIRA

Vodeća svetska marka

original francuska

„ECLAIR — VERMOREL“
PERONOSPORA PRSKALICE

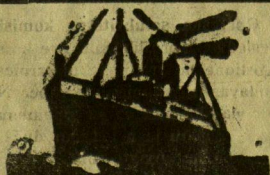

General. zastupstvo i stovarište za cijelu Kraljevinu SHS

Bogato snabdjeveno skladište svim sastavnim dijelovima.

„BARZEL“
Subotica.

trgovina gvoždem prometno d. d.
Na veliko! — — — — — Na malo!

U Australiju
za Lira šterlinga 28.-
U Južnu Ameriku
za Lira šterlinga 19.-
otprema Agencija
JOSIP JADRONJA — ŠIBENIK
Tražite upute.

I VI RODITELJI RADUJTE SE

Jer je izašao novi bogato ilustrovani katalog (cijenik) najveće trgovačke i otpremne kuće u državi, koji se šalje svakome na cij. zahtjev BESPLATNO. Sve, što Vam treba, dobijete kroz moderni poštanski otpremni odio ove ogromne eksportne kuće. Lozinka toga poduzeća glasi: Moderna dobra i jeftina roba — ogroman izbor, niske cijene. Mnoge priznanice sa sviju strana države posvjedočuju: nenadmašivu jeftinoću, najkulantniju uslugu i naj-savršeniji modni ukus.

Na skladištu: Konfekcija za dame, gospodu i djecu, šeširi, rublje, sagovi i zastori, kratka roba, radio, galanterija, kućne i kuhinjske potrepštine, parfumerija itd. itd.

Zato svatko kupuje i naručuje kod najveće trgovačke i otpremne kuće

KASTNER I OEHLER u ZAGREBU

Specijalni radio cijenicil na zahtjev badava.

Zadružna Gospodarska Banka d. d. u Ljubljani

VLASTITA ZGRADA — — —
UL. KRALJA TOMISLAVA 103

Podružnica Šibenik.

BRZ. NASLOV GOSPOBANKA
TELEFON BR. 16. NOĆNI 67

Podružnice: CELJE, DJAKOVO, MARIBOR, NOVI SAD, SARAJEVO, SOMBOR, SPLIT.

Ispostava: BLED.

Dionička glavnica i pričuva preko Din. 16.000.000.

Ulošci nad Din. 250.000.000 — — — — — Ovlašteni prodavaoc srećaka državne lutrije.

PRIMA ULOŠKE NA KNJIŽICE, TE IH UKAMAĆUJE NAJPOVOLJNIJE.

OPREMA SVE BANKOVNE I BURZOVNE POSLOVE POVOLJNO, TOČNO I BRZO.